

У тебе мусила б бути сестра — на чотири, ні, на п'ять років молодша. Над цілим твоїм дитинством кружляли безтілесні жіночі імена, міняючись місцями, перекликуючись навзаєм, — ти не знала, до чого їх приточити, а лялькам давати не важилась: імена були не «лялькові», тобто не зняті з живих людей, а якісь нізвідкісні — немов крізь стогін самопливом вигулькнутого імени, що надовго опосідало твій внутрішній слух (а вони всі гули як стогін, найчастіше повторюване — «Іванна»), хтось добивався до тебе — хтось, хто хотів бути названим. У другому класі тобі довелося змінити школу, і то був перший раз, коли зміну оточення ти сприйняла як визволення, як прорив у сферу, де можна виправити власну біографію на ту, котра мусила б бути: ти розповіла новим однокласникам, що маєш сестричку Іванку, яка ще не ходить до школи, і так несамохіть вчинила те, на що твоїм батькам не стало одваги: викликала до життя русяву голівку в пушистих кучерях, підсвічених сонцем. Потім вони напевно б потемніли, як і в тебе свого часу, — однак потім твою побрехеньку викрили, а коли пересох щоденний словесний потічок, у вбогому плині якого Іванка тільки й могла рухатися (сусідці за партою крізь уранішні позіхи: «Іванка вчора

розкапризувалася, не хотіла йти спати — ми з нею загралися аж до десятої»), — то погасла, назавжди випала з того виміру, де ростуть і міняються, й русява голівка в пушистих кучерях.

Так її було вбито вдруге.

Тому що насправді в тебе була сестра. Вона мала зябра і, замість ніг, підібганий скорчений хвостик — на манір рачка чи морського коника. Дівчинка-пуголовок, чоласта, як усі в вашому роду. Очі їй, напевно, ще не прокліпнулися, бо зрештою й не мала на що дивитися: довкола була тьма. І вогкість. І тепло. Воля клітин була — ділитися, невтримно й неперервно: мабуть, там, усередині, це мусить відчуватися подібно як коли тіло б'є несамовільний дроз, одначе без тої панічної кволости, котра опосідає при цьому нас, уже свідомих того, що тіло має бути слухняне, — там же, коли душа ще лиш нарощує його, безнастанний трем швидкопомножуваних клітин мусить відчуватися як тривка, бринюча радість наближення: мовби тебе стрімко й владно несе крізь тунель на світло. І тому тебе не відпускає думка про страх — перший і останній на цьому світі страх твоєї сестри, від якої, мов від потопельника — одіж на березі, тобі zostалися тільки даленіюча луна імени (чи то Іванна, чи ще якась «анна») і непевний образ чотирилітньо-пушистих русявих кучерів, підсвічених сонцем: про той страх, що прийшов іззовні, задвигівши цілим тим темним китом, у якому вигойдувався маленький Йона, — грізний поштовх, безгучний, інфразвуковий обвал лавини, тьма довкола зненацька перестала бути затишно-булькотливою, вона помпувала загрозу з такою смертоносною інтенсивністю, що дівчинка-пуголовок заметалася у своєму водоймищі і, мабуть, закричала б, однак для крику в неї ще не було легень, була тільки

тонка пелюстка ентодерми, котра марно вібрувала, ледь не перериваючись од надсади, але було ще рано, рано! — а довкруги й далі тривав страх, чистий страх, безпредметний і всевладний, вона борсалася в самому його осерді, сліпо тицяючись навсібіч у пошуках притульного сховку, бо ж їй треба було нарощувати тільце, хирляві ручки, тонковислі ноженята з по-жаб'ячому вивернутими ступнями, — але за тим страхом стрімко підносилося ще щось — мов важезне віко, призначене на те, аби накрити собою розпачливу гарячу грудочку, котра не мала ще навіть голосу, ані взагалі жодного способу подати через тунель будь-який знак про себе — про те, що вона вже тут, є, осьдечки, дайте ж їй тільки наростити тільце!.. Ти тоді ще, звісно, нічого не тямала, тобі минав п'ятий рік, і ти, здається, сповивала ляльку в кімнаті на канапі, коли нараз із кухні, де лишилися сидіти по обіді тато з мамою, залунали здушені горлові звуки, схожі на гавкіт, — звуки жіночого голосу, який ти не впізнала, бо звідки тобі було тоді знати, що так може звучати жіночий голос, — та вже наступної миті розітнувся мамин, таки мамин, але який же очужілий, моторошний, колодязно-нутрянний крик — на ціле життя вб'ється він тобі в пам'ять:

— Бандити! Звірі! Прокляті!

Шамотнява, стишений, умовляючий татів голос — це як шурхіт на плівці; коли ти влетіла в кухню, по очах тобі з розгону, навідліг (крупний план!) вдарило мамине мокре, червоне лице в прилиплих пасмах кіс, — оце і все, що випало в тих подіях на твою долю: роль споглядача, безпорадного свідка, що стоїть осторонь із завжди зайнятими — чи то лялькою, чи оберемком книжок — руками.

Про книжки — це був ще один виразний спогад: коли перед тим — ти не пам'ятаєш, як задовго перед тим, — чужі